Länsstyrelsen
Värmland

Riksintresse för kulturmiljövården: Visnum

Områdesnamn: Visnum

Områdesnummer: K 24

Kommun: Kristinehamn

Socken: Visnum

Sammanfattning

Innehåll

Fornlämningar, före detta kyrkplats, kyrka, jordbruks- och före detta boställsbebyggelse. Järnålder, medeltid, 1700- till 1800-tal.

Urvalsmotiv

Vetenskapligt/Pedagogiskt. Välavgränsad bygdeenklav i Vismans dalgång med kontinuerligt präglat odlingslandskap. I området ingår en av länets största fornlämningskoncentrationer fördelade på fyra järnåldersgravfält i nära kontakt med medeltida kyrk- och begravningsplats, 1700-talskyrka med regional särprägel, före detta kloster- och militieboställen samt den så kallade Letstigen en färdled av hög ålder.

Beskrivning

Slättbygderna i södra Värmland kännetecknas av en kontinuerlig odling och boskapsskötsel som återgår till forntiden. Fullåkersbygderna närmast Vänerstranden med gravfält i nära kontakt med den historiskt framvuxna kyrkbybebyggelsen illustrerar särskilt tydligt denna utveckling. I Vismans dalgång och området vid Visnums kyrka, på fyra nord-sydgående grusåsar, har under järnåldern anlagts lika många gravfält med inslag av högar och stensättningar. Gravfälten fördelar sig på var sitt hemman och det finns anledning av tro gårdsbildningarna utgör direkta arvtagare till dessa gårdsgravfält. Efterleden -stad i hemmansnamnet Sommersta

liksom ledet -um i sockennamnet Visnum har mycket gamla anor. Sockenbildningen kan med säkerhet följas tillbaka till 1200-talet. Den äldre kyrkplatsen ligger sydost om den nuvarande korsformiga spånkyrkan och klockstapeln från 1733. Genom området löper länets äldsta kända färdled, den så kallade Letstigen. Tillsammans med gamla vägen mellan Vall och Gullspång försågs denna under 1700-talet med milstolpar. Stenbron vid Vall byggdes 1722. Hemmanen Backa och Sommersta utgör gamla majors- och länsmansboställen. I området ingår även Visnums prästgård i traditionellt utförande.

Kulturhistoriskt värde

Odlingslandskapet väster om Visman vid Visnums kyrka representerar gammal kulturbygd vars brukning och bebyggelseutveckling med säkerhet kan följas tillbaka till järnåldern. Sambandet mellan förhistoriska lämningar och den mer sentida bebyggelsen är mycket påtaglig och gör det 2(3) Länsstyrelsen i Värmlands län Våxnäsgatan 5, 651 86 Karlstad 054-19 70 00 www.s.lst.se möjligt att i landskapet läsa hur den senare bygger på en tradition som återgår till Kristi födelse. Gravfälten och kyrkan har alla lokaliserats till uppskjutande åsar i den omgivande sandslätten och ger ett anslående intryck i landskapet. Av 1700- och 1800-talsbebyggelsen bör särskilt framhållas kyrkan, prästgården och gårdsbruket Sommersta som i allt väsentligt bibehållit sin ursprungsprägel.

Hot

Ej specificerat.

Skydd

- Kyrkan och begravningsplatsen utgör kyrkliga kulturminnen enligt Kulturminneslagen (KML).
- Gravfält, fångstgropar, medeltida kyrkplats, stenvalvsbro och milstolpe utgör fornminnen enligt KML.
- Området omfattas av områdesbestämmelser.

Avsikter och åtgärder

Nybebyggelse och förändring av befintlig bebyggelse inom området prövas restriktivt. Kalavverkning eller omföring av jordbruksmark till annan markanvändning bör inte tillåtas.

Riksantikvarieämbetets värdetext (1996)

Motivering

Odlingslandskap med ovanligt tätt bestånd av förhistoriska gravar vid medeltida kyrk- och begravningsplats, som visar tydlig kontinuitet mellan hednisk och kristen tid och framåt längs den gamla ”Letstigen”.

Uttryck för riksintresset

Fyra gravfält med högar och övertorvade stensättningar av yngre järnålderstyp. Korsformig spånklädd träkyrka från 1700-talet, före detta kloster- och militieboställen som Backa majors boställe och Sommersta kronolänsmansboställe samt den ålderdomliga färdleden ”Letstigen”.

Övrigt

Riksintresset Visnum överensstämmer i stort med kulturmiljön Visnum (150) enligt kulturmiljöprogrammet för Värmlands län.

Referenser

- Kulturminnesvårdens riksintressen i Värmlands län, Länsstyrelsen 1980.

Ändringsinformation

Datum, kommentar:

- 2007-11-05: Huvuddelen av informationen hämtad från 1988 års beskrivning av riksintressen i Värmlands län.
- 2007-12-10: Beskrivningen av områdets skydd ändrad till aktuella förhållanden och gällande lagstiftning.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan.